

sem, hogy területünkön történt ugyan változás, főleg tematikai értelemben (pl. a történeti földrajz, tehát az idődimenzióban való gondolkodás felfutása), addig elméleti szempontból nem sok történet, noha szép számmal jelenhettek meg fiatalok a pályán és még PhD-t is szereztek vagy szerezhetnek. Ennek nem mond ellent az, hogy valóban új felfogású fiatal tehetségek munkáját is olvastam. Ám tény, hogy tisztán tematikai szempontból túl sokan járnak a „kijárt utakon”, igaz ez kényelmes és biztonságos a tudományos feladat teljesítése szempontjából, minőségi szempontból nem is kifogásolható, mert átveszik az adott diszciplína naprakész eredményeit. Felvetődik viszont a kérdés, valóban nincsenek még olyan témáink, elméleti vagy módszertani kísérleteink, elképzeléseink, amelyek már a „Jövő” tudományos feladatai közé tarthatnak? Az országos, német mintára szervezett földrajzi konferenciáknak fontos szerepe lehet a jövőben az új próbálkozások bemutatásában, mert az ún. szimpóziumok egyre szűkülő szakmai belte-nyészetekké váltak nemzetközi értelemben is.

Valójában ez indított az itt közreadott „Adalékok” megírásában is. Ez esetben a földrajz, a szociológia, a történettudomány, a társadalom-pszichológia stb. olyan köztes területéről van szó, amelyen a földrajznak is megvan a feladata és kell legyen mondani-valója. A mai társadalomföldrajzi elemzésekben az ember gyakran csak a folyamatok résztvevője, a jelenségeket elszenvedő vagy ahhoz alkalmazkodó lény, s hiányzik a gondolkodó, döntési felelősséggel rendelkező ember vagy azok csoportja. Pedig az egyes társadalmi csoportok, települések, régiók versenyképessége ettől is függ, sőt úgy tűnik egyre inkább ettől függ!

A véletlenszerűen felhozott példák, a hallgatók készítette „ujjgyakorlatok” azt látszanak igazolni, hogy az ember és tér kapcsolatának változását célszerű többoldalúan megvilágítani, de ehhez erősíteni kell (kellene!) diszciplínánk társadalomtudományi megalapozottságát.

IRODALOM

- HABERMAS, J. 1994. A társadalomtudományok logikája. – Atlantisz Kiadó, Bp., 345 p.
HANKISS E. 1977. Érték és társadalom. Elvek és utak. – Magvető Kiadó, Bp., 392 p.
KOLOSI T. 1984. Státus és réteg. – Bp., 280 p.
POHL, J. 1993. Regionalbewusstsein als Thema der Sozialgeographie. – Vlg. Michael Lassleben. Kallmünz. – Regensburg. Münchener Geogr. Hefte Nr. 70. 276 p.
TÖNNIS, F. 1983. Közösség és társadalom. – Gondolat Kiadó. Bp. 356 p.
WIRTH, E. 1979. Theoretische geographie. – Teubner Studienbücher. Stuttgart. 335 p.

Lichtenberger, E.: Austria. Society and Regions. (*Ausztria. Társadalom és régiók*) – Austrian Academy of Sciences Press, Vienna, 2000. 492 p.

Kimagasló színvonalon megszerkesztett és kivitelezett földrajzi szakkönyvet vehet kézbe az, aki Elisabeth LICHTENBERGER fenti címet viselő, átfogó művének tanulmányozásába kezd.

A kötetnek már a mintaszerűen megtervezett borítója is jó példa arra, hogyan is kell kinéznie egy ezredfordulón napvilágot látó, igényes földrajzi műnek! Belelapozva a kötetbe, rögtön kiderül, hogy annak minden oldala a szöveg-, a térkép- és a képszerkesztők profizmusát tükrözi, ami a mű

mielőbbi végigolvasására ösztönzi az olvasót (ami nálunk – tisztelet a kivételnek – nem minden földrajzi tárgyú kiadvány esetében áll fenn...).

Joggal irigykedhetünk tehát nyugati szomszédunk Tudományos Akadémiájának könyvkiadójára, amelyik egy ilyen könyv elkészítéséhez szükséges valamennyi technikai, személyi – és nem utolsósorban pénzügyi – feltétellel rendelkezik.

A könyv szerzője, Elisabeth LICHTENBERGER professzorasszony a Bécsi Egyetem Regionális Földrajzi tanszékének évtizedeken át vezetője, a magyar geográfusok által jól ismert, dinamikus kutatóegyenység, aki – mint az a kötet előszavából kiderül – több mint 70 évvel a legutóbbi, Ausztria egészével foglalkozó regionális földrajzi tartalmú kiadvány (KREBS, N.: A Keleti-Alpok és a mai Ausztria, 1928) megjelenése után vállalkozott a nagyszabású feladatra: egy regionális földrajzi szemléletű, szinte enciklopédikus jellegű Ausztria-könyv megírására.

A 9 nagy fejezetből – azon belül számos al-, ill. részfejezetből – álló kötet első fejezete az osztrák történelem nagy korszakait és fontosabb eseményeit azok területi sajátosságai és regionális következményei alapján tárgyalja, bemutatva Ausztria múltját a római kortól egészen az osztrák köztársaság létrejöttéig. Ezt követően Ausztria politikai térképének időről-időre változó tartalmáról szerezhetünk fontos ismereteket a könyv talán „Politikai tájrajz” címmel fordítható 2. fejezetében.

A 3., demográfiai jellegű fejezet Ausztria népességföldrajzi sajátosságainak változásait különleges nézőpontból, az ország külpolitikai helyzetének 1955–1989 közötti, ill. 1989 utáni alakulása szempontjából vizsgálja, megállapítva, hogy mindkét időszak (a semlegesség évtizedei, ill. a vasfüggöny felszámolása utáni időszak) komoly kihívást jelentett az egész osztrák társadalom és gazdasági élet számára.

Klasszikus tartalmú földrajzi fejezetek – ezredfordulás szemléletű keretbe ágyazva. Talán ezzel lehetne a legtalálósabban jellemezni a könyv következő négy fejezetét. Közülük az első a napjainkra lényegesen felértékelődött természeti környezeti tényezők szerepét és a környezetbarát erőforrás-hasznosítás Ausztria számára is rendelkezésre álló lehetőségeit mutatja be. Ugyancsak a harmadik évezred megváltozott gazdasági-ökológiai követelményeihez igazodva kell fejleszteni az osztrák mezőgazdaságot, amelynek szembe kell néznie a falusi térségekre irányuló szabadidős turizmus iránt megnövekedett fizetőképes kereslet gyors növekedésével is. Ez utóbbiból elsősorban a vidéki térségek profitálhatnak, miközben a természetvédelem érdekei sem szenvednek csorbát.

Az osztrák településhálózat 1945 utáni változásait és településfejlődési tendenciáit bemutató 6. fejezet külön figyelmet fordít Ausztria városainak kulturális örökségére és műemlékeinek védelmére. A fejezetből azt is nyomonkövethetjük, hogyan válik Bécs fokozatosan ún. „Eurometropolisszá”.

A klasszikus fejezetblokk utolsó része a legmarkánsabb változásokat felmutató gazdasági étellel és a közlekedési infrastruktúra látványos fejlődésével foglalkozik. Kiemelt szerepet kapnak benne olyan problémák, mint az 1945 óta radikálisan átalakult munkaerőpiac területi szerkezete, a szolgáltató és a kvaterner szektorok nagyvárosi előretörése, de szó esik a közlekedési hálózat kapacitásainak egyre egyenlőtlenebb területi leterheltségéről és a közlekedés környezetkárosító hatásai elleni keserves harc tapasztalatairól.

A könyv utolsó két fejezete már a jövő Ausztriájával foglalkozik. A 8. fejezet az osztrák gazdaság európai uniós integrációjával kapcsolatos regionális folyamatok hatásait elemzi, majd Ausztria Európai Unión belüli helyét vizsgálja, különös tekintettel az ország közép-európai közvetítő szerepére az uniós tagok és a felvételre váró országok között. Az utolsó fejezet jól szerkesztett térképei között olyanokat is találhatunk, amelyek szemléletesen érzékeltetik az osztrák magántőke fontosabb magyarországi befektetéseinek területi sajátosságait (bankok, biztosítók, kereskedelmi cégek stb.), ill. az északnyugat-dunántúli magyar munkaerő megjelenését a bécsi munkaerőpiacon.

A számos nivós ábrával, színes térképekkel és fényképanyaggal illusztrált kötetet gazdag szakirodalmi hivatkozás lista, továbbá tárgy- és földrajzi név mutató egészíti ki, és teszi minden olvasója számára könnyen kezelhető és érthető olvasmánnyá. A könyv minden olyan geográfus és regionális kérdésekkel foglalkozó szakember és érdeklődő laikus számára ajánlható, akik minél többet szeretnének megtudni az egykori és mai Ausztriában lejátszódó regionális folyamatok legfontosabb sajátosságairól.

TINER TIBOR